

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

17. Naturalis & gratuiti luminis abundantia Aug. omnes Scriptores Graecos
& Latinos superavit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

damnatum putant. Quasi verò veritas esse A ab ejus auctoritate removeri deberet, vel Augustinus Romana Sedi semper probatissimus, cum Romana Sede committi.

CAPVT XVII.

Naturalis & gratuiti luminis abundantia Augustinus omnes Scriptores Græcos & Latinos superavit.

QVAPROPTER si quis pro dignitate divinum istud ingenium Augustini celebrare vellet, meritò mihi duo dicere posse videtur; quorum alterum naturam, alterum Dei gratiam spectat. Et primùm quidem verissimè meo iudicio statueret, nemini mortalium, qui ab Apostolorum, addo ab omnium Scriptorum Græcorum aut Latinorum temporibus, huc usque scriptis claruerunt, tam sublime, acutum, vastum, prodigiosumque ingenium divinitus obtigisse, quàm sancto Augustino datum fuit. Non hoc incertis conjecturis, non ex laudibus amantium favori ejus decantatis, sed ex propria viri modestissimi & humillimi confessione coram Deo teste veritatis fusà deprehēdimus. Quis enim nostrum vidit unquam aut expertus est, quis legit, quis famà audivit hujusmodi naturalis ingenij portentum, quo viginti ferme annorum adolescentulus Categorias Aristotelis, quibus eruditi etiam nunc, tanquam in nescio quid magnum ac divinum suspensi inhiantes, Commentarijs diversis obscuritates earum ac difficultates auditoribus discutunt, legit solus & intellexit; & ita intellexit, ut ei apertè loqui viderentur, & ij, qui eas magistris eruditissimis multa in pulvere depingentibus penetraverat, nihil aliud ei dicere potuerint, quàm ipse solus apud seipsū legēs assecutus erat? Quo libros omnes artium, quas liberales vocant, per seipsum legit & intellexit, quoscumque legere potuit. Quo quicquid de arte loquendi & disserendi, quicquid de dimensionibus figurarum, & de musicis, & de numeris, sine magna difficultate, nullo hominum tradente, penetravit. Et mirabatur istas disciplinas tam tardè ab alijs capi, quarum tot nodosissimos libros nullo adminiculo humani magisterij ingenij agilitate enodaverat. Non enim sentiebant, inquit, illas artes etiam à studiosis & ingeniosis difficillime intelligi, nisi cum eis easdem consular exponere. ET ERAT ILLE EXCELLENTISSIMVS IN EIS, QVI ME EXPONENTEM NON TARDIVS SEQVERETVR. Intret hinc quisquis ingeniosissimorum & acutissimorum volet, in secretarium conscientie sue, & propria experientia, quam ex laboriosa disciplinarum liberalium exercitatione cepit, luculentè deprehendet nisi fallor, quanto intervallo sua ab illa Augustini celeritate tarditas distet. Intret etiam in recessus absconditos memorie sue, & videat, utrum quisquam antiquorum aut novorum, qui se scriptis po-

steritati commendarunt, sine omni humano magisterio liberales artes omnes tantà celeritate, tantà facilitate, tantà sublimitate se didicisse, veraciter gloriatur. Sed crepundia ista puerilia censueris, si cum illa prodigiosa celeritate capiendâ sacræ Theologiae, & profunditate penetrandâ conerantur. Nam quæ admodum nemo mortalium Augustino in Dialecticis, Phisicis, Arithmeticis, Musicis, Geometricis, artibusque cæteris liberalibus percipiendis dux & magister fuit; ita nemo ei profundissimam illam sacræ Theologiae scientiam tradidit: sed usque ad conversionem omnis Doctoris Catholici inexpertus, à baptismo repente profundissimos illos libros exaravit de libero arbitrio, de vera religione, & similes, in quibus pleraque veræ Theologiae profunda principia, quibus per totam vitam postea usus est, continentur, quibusque penetrandis eruditissimi sudant. Sed quod omnem admirationem superat, ita statim à baptismo, ab omni humano magisterio separatus, Theologiam explicuit, ut si errorem illum Semi-Pelagianum excipias, quem ipse uti Deo illustrante deposuit, ita post tot ejus disputationes, quidam Catholicorum, qui doctissimi censentur, in hunc usque diem deponere vix aut nullo modo possunt, nihil ad mortem usque alicujus momenti quod veram Theologiam spectet, retractaverit. Nam illi duo libri Retractionum magnà ex parte potius in explicanda doctrina eius, & in præcavendis alienis erroribus, quàm in corrigendis proprijs versantur. Alterum itaque quod ad gratiam spectat, verissimum de Augustino dici potest, nemini antiquorum Patrum tantam vim cœlestis lucis divinitus illapsam esse ad abstrusa quæque Christianæ fidei sacramenta penetranda. Cum enim divina gratia sit hujus terræ gloria, quæ solâ novum Testamentum ab antiquo distinguitur, quemadmodum ab hoc novæ legis tœdere, connubium, quod in cœlo nobiscum inibit Deus, torrente voluptatis & gloriæ tanquam gratiæ plenitudine discernitur: necessarium profectò fuit, ut quodam radioluminis gloriæ perstrictus fuerit, quo ista mysteria in hac ignorantie caligine & scandalorum multitudine tam liquido penetravit. Fieri enim, nullo pacto potest, ut tam implexum & caliginosum argumentum, tantopere à sensibus & intelligentiâ naturali Spirituum Angelicorum remotum, quod nemo, nemo, inquam,

Lib. 5. Confess. c. 112.

ibid.

a Ff. Epist. apud b Scen. Ep. a. Tem. c. Item d. Pau. Epist. apud c. Ideo. 31. in i. Item Epist. B. D. D. Aug. h. c. Epist. apud A. i. N. c. Epist. ibid.

inquam, unus Patrum præcedentium vel tantillum explicare tentaverat, nec nisi imperfectis phrasibus, quas ipsa fides & preces fidelium secum asserunt, expresserat; quod unicuique est Theologiæ nostræ compendium; quod omnium Christianarum actionum & passionum & contemplationum est scaturigo, tantâ luce soliditateque dissepserit, ut ab Ecclesia nihil ei detractum sit; tantâ simul ubertate diduxerit ac diffuderit, ut ei postea nihil adjectum sit, sed ipsissima tanti Doctoris verba in decreta fidei transiverint, nisi lumine tantò excellentiore in gratiarum ordine cæteris præstitisset, quanto acies naturalis ejus ingenij vim intelligentiæ cæterorum subtilitate superavit. Non enim per fidem tantum, sed per fidei intellectum abstrusarumque rationum pondera de rebus hisce dislerit: ad quod duorum luminum, quibus Theologiæ consecutiones extrahuntur, naturæ, inquam, & gratiæ conjunctio, singularisque prærogativa necessaria est. Quo factum est, (si de me ipso ingenue loqui licet) ut non sine sacra quadâ admiratione & pavore non semel libros quosdam profundiores legerim, animoque recolerim: in quibus tanta soliditate & profunditate, arcanissima totius gratiæ fundamenta primus inter omnes Patres, (in quorum scriptis nec vestigium eorum videre licet) eruit, tantaque luce & securitate de secretissimis mysterijs dispartat, quasi de rebus in Ecclesia tritissimis, ac de ipsis Christianæ fidei rudimentis loqueretur.

Sed ad efferendam divini luminis magni-

A tudinem, quo iste Doctor antecelluit, nihil evidentius asserri posse videtur, quàm quòd inter peritos Ecclesiasticæ antiquitatis constat, nullam hæresin à Christo passio tot rationum naturalium prædijis munitam fuisse, nullâ plausibilius atque animosius adversus Catholicorum armâ resistisse; nullam tot effugijs eluisse conatus oppugnantium; nullam toties confraeto concisoque toto corpore, instar serpentium, in una corporis particula totum virus viresque reservasse; nullam toties prosligatam & protritam, integerrimam aciem tantò majore, quanto occultiore periculo usque in nostra sæcula restaurasse, quàm eam hæresin divini gratiæ perducellam, quæ ab Augustini ingenio & calamo prosligata est. Promptum esset hæc omnia luculentius demonstrare, nisi in hac proemiali dissertatione potius rerum capita quodam quasi saltu tangendo transilire cogeret, quam uberiori sermone dilatare.

B Vnum tamen observatione magnopere dignum est, quod quemadmodum divina sapientiæ profunditas in eo eluxit mirabilior, quòd ex contrarijs elementis mundi spectabilis compagine coalescere fecit: ita non mediocriter prodigiosum illud ingenium ex eo inclaruit, quòd inter quatuor errores velut inter quatuor ventos tunc temporis in hoc Oceano colluctantes, quorum hic gratiam Dei ille liberum hominis arbitrium destrueret; istos homines omnes naturâ bonos, alter omnes naturâ malos astrueret, viam regiam, inter omnes intactus gradiendo, sine vulnere, sine errore omnibus se lectari volentibus aperuerit.

k Possid. Ep. ad Maced. I Darius Epist. 263. apud Aug. m Orosius in Comment n Prosp. Ep. ad Rufin. o Idem cont. Collect. p Hier. Ep. 25. apud Aug. q Constat. Epist. 221. ibid. c Idem ibid. & Paulin. Epist. 31. apud Aug. Volus. Ep. 2. ad Aug. c Possid. ad Macced. u Paulin. Epist. 249. apud Aug. x Idem Ep. ad Valer. y Possid. ad Macced. z Prosp. Epist. ad Aug. a Paulin. Epist. 35. ad Aug. b Hier. Ep. 30. ad Aug. c Darius Comes Epist. 263. ad Aug.

C A P V T X V I I I.

Miris elogijs Augustini facundia, eruditio, sapientiâ à Scriptoribus sui temporis, & posteris celebrata est.

H I N C igitur profecta est illa incomparabilis opinio, quam de ipsius jam defuncti eruditione & sapientiâ totâ Christi Ecclesia semper habuit, & que florescentem habitura est. Hinc expressa illa elogia multiplicia, & homini mortali inusitata, quibus etiam tum vivens à viventibus viris magnis atque eruditis, præ admirationis magnitudine, prædicatus est. Nam inde nata sunt illa voces, quibus propter nervosissimam facundiam libri ipsius dicebantur a eruditissimis, & omni eloquentiæ splendor fulgore non tantâ industria Amiciana domus Divi Ep. ad nitarerit marmora, quantâ eius scripta per luculentum eloquentiâ: ipse verò c summus ubique Orator. & Deus penè totius eloquentiæ. Propter doctrinæ sapientiæque incomparabilem profunditatem, d Benedicibilis Doctor Israel; e sal terra, f sula aquæ vivæ, g veni fontis æterni, h Tuba Domini, i Divini fontis ubertas, k Fons orbis, oraculum legis, l Præ-

A sulum legis; m Homo celestis; n Vir celestis sapientiæ; o Spiritus igneus; p Excellentissima auctoritas; q præstantissimus magister gratiæ, r Speculo pastoris; s turris validissima, p Conditor antiquæ fidei, t Divina Christianæ culmen; u Admirabilis, v Legi deesse que quid eum contingeret ignorare, x Patrum, Doct. Doctorum; y spiritus revelationis ab ipso duce & fonte sapientium illuminatus, z Sublimis omnibus volans, omnia referator, a Angelus in sermone, par prophetis in absconditorum mysteriorum revelatione, par Apostolis in prædicacione, b imago divinitatis, c abyssus sapientiæ, d incomparabiliter honorandus, e ineffabiliter mirabilis. Qui tantâ scripse eruditionis profunditate, f divinitus verba credantur, ut b que quilibet dicere possit, & sublimi ingenio de sanctarum scripturarum hauriri fontibus, poneret atque desereret. Tanta loquebatur doctrinæ affluentia, ut c mille, d omni numero se plus beatos crederent, si præsentibus dation esset inter verè siders vultus eius, vocemque dicitur; ac divina canentem haurire licisset.

a Hieron. Epist. 30. apud Aug. b Secund. in usque ad novissimi judicij diem magis magisque florescentem habitura est. Hinc expressa illa elogia multiplicia, & homini mortali inusitata, quibus etiam tum vivens à viventibus viris magnis atque eruditis, præ admirationis magnitudine, prædicatus est. Nam inde nata sunt illa voces, quibus propter nervosissimam facundiam libri ipsius dicebantur a eruditissimis, & omni eloquentiæ splendor fulgore non tantâ industria Amiciana domus Divi Ep. ad nitarerit marmora, quantâ eius scripta per luculentum eloquentiâ: ipse verò c summus ubique Orator. & Deus penè totius eloquentiæ. Propter doctrinæ sapientiæque incomparabilem profunditatem, d Benedicibilis Doctor Israel; e sal terra, f sula aquæ vivæ, g veni fontis æterni, h Tuba Domini, i Divini fontis ubertas, k Fons orbis, oraculum legis, l Præ-

I tantâ

LIBER PROEMIALIS